

Opinie & Debat

Het CDA had veel te veel ja-knikkers aan boord

Marcel Wintels

De auteur is bestuursvoorzitter van Fontys hogescholen en lid van het bestuur van de HBO-raad. Hij is actief betrokken bij het 'katholieke achterland' van het CDA. Als lid van de Maatschappelijke Adviesraad van het CDA is hij na de desastreuze verkiezingsnederlaag uitgenodigd door het partijbestuur om met een 25-tal CDA'ers stil te staan bij de vraag 'Wat nu?'.

De verkiezingsdreun die het CDA moest incasseren, bracht een schok in de partij teweeg. Een commissie gaat onderzoek doen naar de oorzaak. Prima zaak. Ik neem daar alvast een voorschot op als onbevangen CDA-lid, zonder enige functie in de partij, maar nauw bij de partij betrokken. En als deelgenoot van een generatie mid-veertigers die tussen 'het oude CDA' en de 'jongere generaties' in staat, die via onze ouders het 'CDA van vroeger' heeft meegeregend en via onze kinderen de zappende kiezer van vandaag in huis heeft. Hier wil ik enkele vragen beantwoorden:

■ Had het CDA de verkeerde lijsttrekker?

Ja. Balkenende heeft grote kwaliteiten, maar het land was Balkenendemoe. Iedereen die zijn oor te luisteren legde, wist dit. Alleen mensen die voor hun politieke loopbaan van hem afhankelijk waren, zwegen. Hij had nooit als lijsttrekker benoemd moeten worden. Deze enorme nederlaag had zowel het CDA als Balkenende bespaard moeten blijven. Maar wel typisch een 'CDA-ongeval', inherent aan de partijcultuur. Een partij met onvoldoende georganiseerd intern kritisch vermogen. Dat is de kracht van de partij, want altijd een gesloten front. Maar ook een zwakte: te veel ja-knikkers aan boord.

■ Had het CDA een verkeerd verkiezingsprogramma?

Eerlijk gezegd, weet ik dat niet goed. Maar wie wel? Een boekwerk van 100 pagina's, waar heel veel mensen hun best op hebben gedaan. Vooral op hun 'eigen paragraafje', hun 'eigen belangetje'. Zelf heb ik in de aanloop naar het verkiezingsprogramma nog over het stukje onderwijs 'mee mogen praten', zoals iedereen zijn plasje er even overheen mocht doen. Ik was ook op het congres waar het programma werd vastgesteld. Vele punten kwamen voorbij. Een hele tijd ging het over de waterschappen. Moesten die wel of niet onderdeel worden van de provincie. Belangrijk, maar om nu te zeggen dat Nederland daar wakker van ligt?

■ Had het CDA een heldere boodschap?

Het antwoord is volmondig nee. Om een heldere boodschap neer te zetten, kies je twee of drie hoofdthema's die ertoe doen, die echt tot de kern, het hart, van het CDA behoren. Zoals de VVD economie heeft, de PVV de immigratie, de PvdA een sociale aanpak. Maar wat was het CDA-thema? Het leek de hypotheekrente, maar veel slechter was niet denkbaar. Immers, deze onveranderd laten, is onbetaalbaar en dus onhoudbaar. En hogere inkomens misbruiken de hypotheekrente door de aftrek te maximaliseren. Ook een sociale partij als het CDA zou open moeten staan voor geleidelijke aanpassing. Of was er een ander hoofdthema? Wie het weet, mag het zeggen.

Een hele tijd ging het over de waterschappen. Licht Nederland daar nu wakker van?

■ Stond de C ons in de weg?

Het CDA worstelt met de C. Hoe daar inhoud aan te geven? Het CDA kent natuurlijk sterke traditioneel christelijke wortels. Veel oudere CDA-leden en -stemmers willen deze vasthouden in naast traditionele ook rituele zin. Maar een congres of partijbijeenkomst beginnen met een Bijbeltekst spreekt hele generaties niet meer aan. De smalle inkleuring van de C moeten we durven loslaten en daarvoor in de plaats een meer eigentijdse C stellen. Zeker zo inspirerend en met een groter bereik en meer jongere generaties aansprekend. Een invulling passend in het huidige tijdsgezicht, waar solidariteit en gemeenschapszin er nog steeds toe doen. Waar rechtvaardigheid en compassie ertoe doen. Maar waar ook 'law and order' heerst. Een veiliger samenleving. Vanuit dat perspectief moet ook het 'integratievraagstuk' beoordeeld worden. Eerlijk, stevig, sociaal en menselijk.

■ Is het CDA als traditionele partij gemarginaliseerd?

De onvrede met de huidige politiek is groot. Dat geldt ook voor het CDA. Niet voor niets heeft 'politiek bedrijven' een zeer negatieve connotatie. Het draagvlak van de politiek en de parlementaire democratie is minimaal. De politiek is in hoge mate verstatelikt, verbestuurlijkt en verbuureaucratiseerd. En om de afstand te verkleinen, worden de politici steeds populistischer, ondertussen verder in achtig dalend bij de burger. Die mag dan nog steeds braaf zijn, maar hij is zeker niet gek.

■ Is er nog toekomst voor het CDA?

De bereidheid moet er zijn de 'oude politiek' te verlaten en te transformeren tot een moderne beweging die nauw verbonden is met de samenleving, ouderen én jongeren aanspreekt. Een beweging waarin economie, veiligheid en 'law and order' belangrijk zijn en in goede balans staan tot solidariteit, gemeenschapszin en sociale principes. Met normen en waarden die niet betuttelend zijn. Een beweging waarin de zorg om het lot van anderen een bindende kracht is en 'het breekpunt hypotheekrenteaftrek' voorbij is. Waarin realisme en idealen samengaan. Een middenpartij met bezieling. Passend bij deze tijd. In zo'n partij geloof ik nog wel.